

Gegoochel met cijfers

De begroting van het ministerie van CRM voor de subsidiëring van de monumentenzorg wordt gekenmerkt door twee zaken: het opnemen in de begroting van de subsidies die vroeger door de gemeenten werden uitgekeerd en, ondanks eerder gedane toezeggingen, door verdergaande bezuinigingen.

Een aantal jaren geleden begonnen diverse begrotingsposten te sneuvelen onder de druk van de eerste bezuinigingsronden. Sindsdien hebben vele getroffen groeperingen proberen aan te geven, dat (verdere) bezuinigingen, in ieder geval niet in de voorgestelde mate, konden worden uitgevoerd, gezien het belang voor de doelgroep of het maatschappelijk aspect dat werd geschaad. In deze race van het presenteren van de betekenis van het getroffen belang, kon niemand achterblijven. Een groepering die niet opkwam voor haar belangen, was immers gedoemd te verdwijnen, of op zijn minst zwaar te worden geraakt door de bezuinigingen.

Ook de monumentenzorg heeft geprobeerd haar maatschappelijk belang zo goed mogelijk te verdedigen. De kern van de verdediging was lange tijd gebaseerd op de beschermingsgrond van monumenten, zoals die in de monumentenwet is vastgelegd. Volgens de wet kan een gebouw worden beschermd als het van betekenis is voor de historie, de kunst of de wetenschap. Wanneer dit belang van monumenten door beleidsmakers voldoende hoog wordt geschat, is het inderdaad ook genoeg te wijzen op het dreigende, onomkeerbare verval van veel monumenten die geen restauratie of onderhoud ondergaan.

In de eerste fase van de bezuinigingsronde (die hopelijk nu zijn einde vindt) werd door de grote haast zonder veel consideratie voor de gevolgen bezuinigd. Culturele waarden sneuvelen makkelijk in dat gevecht.

De monumentenzorg heeft echter meer waarden voor de

maatschappij dan degene die door de wetgever zijn benoemd. In het algemeen gaat het hier om sociaal-psychologische en economische waarden. De laatste jaren heeft vooral het economische aspect de aandacht getrokken. Het moet worden gezegd, dat het beleid dit het eerst „ontdekte“. De subsidies in het kader van de werkgelegenheid waren hiervan het gevolg. In die tijd, dat het geld er nog voor te krijgen was, beoordeelde men de bijdrage van de monumentenrestauratie aan het algemene, economische belang van de werkgelegenheid zo hoog, dat de monumentenzorg een meer dan evenredig deel kreeg toegeschoven van deze gelden. In het topjaar 1976 werd het restauratiebudget met maar liefst 60 % verhoogd door de werkgelegenheids gelden.

Vanaf die tijd is door de monumentenwereld veel meer aandacht aan dit aspect besteed (1). Het resultaat van deze inspanning kunnen we in verschillende publikaties van CRM terugvinden. Het is onze mening, dat door het betrekken van de economische aspecten in de belangenafweging tussen de verschillende begrotingsposten, meer recht wordt gedaan aan het belang van de uitgaven voor die posten. Wat hier wordt gezegd, geldt natuurlijk niet alleen voor de monumentenzorg, maar voor alle uitgavencategorieën van de overheid. Het is de taak van de politiek om al die belangen af te wegen.

Deze afweging heeft dit jaar bij het ministerie van CRM geleid tot het opstellen van twee prioriteitenlijstjes: een lijstje met onderdelen waarop zal worden bezuinigd, en een lijstje met „aandachtsvelden“ die zoveel mogelijk zullen worden ontzien (2). De onderdelen die zullen worden ontzien zijn de gehandicaptenzorg, de gezinszorg, de monumentenzorg, het minderhedenbeleid en het beleid gericht op het wegnemen van achterstanden in wijken en buurten. Twee argumenten worden gegeven om de monumentenzorg te ontzien: de werkgelegenheid en de „onomkeerbaarheid“ (door

verval) van het nalaten van die zorg.

Bij CRM wordt nu ook expliciet, naar buiten toe, het argument van de werkgelegenheid gehanteerd. Het lijkt niet onredelijk te veronderstellen, dat dit argument ook door CRM naar binnen, namelijk naar het ministerie van Financiën, is gehanteerd. In het argument van de onomkeerbaarheid ligt de acceptatie van de culturele waarden besloten. Ook hier heeft de druk van de monumentenwereld dus resultaat gehad.

In overeenstemming met dit lijstje, bevat de lijst van onderdelen waarop moet worden bezuinigd in 1983 niet de monumentenzorg.

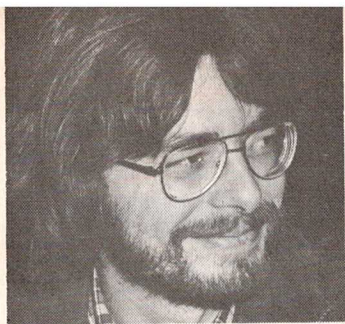
Er waren dus redenen genoeg om de begroting van CRM voor 1983 met vertrouwen tegemoet te zien. Het was echter al tevoren zeker, dat de begroting dit jaar moeilijk te lezen zou zijn, omdat de subsidies die de gemeenten in het verleden ga-

ven, nu direct door CRM zouden worden uitgekeerd. Volgens de oude regelingen gaven de gemeenten bij restauratie een zelfde bedrag aan de restaurerende eigenaar als CRM (3). Dit geldt niet voor alle monumenten. Bij grote monumenten gaven de gemeenten minder, zodat niet een verdubbeling van het subsidiebudget verwacht hoefde te worden. Dat is ook niet gebeurd. Het subsidiebudget voor de monumentenzorg voor 1983 bedraagt 175 miljoen gulden, tegen 106,5 miljoen in 1982.

In hoeverre is er nu sprake van een voor- of achteruitgang van het subsidiebudget? Dat valt uit de cijfers van de begroting van CRM helaas niet op te maken. Vreemd genoeg biedt de begroting van het ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening hier wel informatie over. In bijlage 8, de Staat van de stadsvernieuwing, staat het budget van CRM voor restauratiesubsidies voor 97 miljoen te boek. Dit gegeven was bij Volkshuisvesting blijkbaar bekend voordat tot herziening van de verfijningsregeling door het kabinet besloten was.

Gezien de gedane toezeggingen mag deze bezuiniging van een kleine tien miljoen gulden toch wel verbazingwekkend

drs. ir. A. Dreimuller

drs. A. van Hooren

worden genoemd. CRM is er blijkbaar niet in geslaagd in de laatste fase van onderhandelingen met Financiën de monumentenzorg veilig te stellen. De daling van het restauratiebudget is om meer dan één reden af te keuren.

Ten eerste heeft de monumentenzorg binnen de begroting van CRM niet de relatieve bevoordeling te zien gegeven die verwacht was op grond van de beleidsvoornemens die in het tijdschrift Trefpunt van CRM stonden samengevat. De begroting als geheel is gestegen, ook als wordt gecorrigeerd voor de uitkeringen, die meer dan de helft van de begroting uitmaken. Dat een onderdeel met prioriteit dan moet inkrimpen is vreemd.

Ten tweede is er niet alleen totaal geen sprake van prijscom-

Bourtange.

pensaties, maar is het bedrag zelfs gedaald. Ook volgend jaar zal weer veel minder gerestaureerd kunnen worden.

In de derde plaats blijkt de vrees werkelijkheid te worden, dat de meerjarenbegroting voor de monumentenzorg niet voor prijsstijgingen zal worden aangepast. Vorig jaar werd bekend, dat van 1982 t/m 1984 de begroting structureel 100 miljoen zou bedragen, om vervolgens in 1985 verder te dalen tot 75 miljoen. Het blijkt dat we dit jaar al onder die 100 miljoen zitten. De berekeningen van de instorting van de werkgelegenheid in de restauratie, die gebaseerd waren op het niet corrigeren voor gestegen prijzen van de begrotingen, blijken nu uit te komen (4).

In de vierde plaats blijkt de angst van velen, dat het opnemen van de gemeentelijke subsidies in de begroting van CRM de mogelijkheid bood tot onduidelijk gegoochel met cijfers. Al kan CRM niet direct de bezuinigingen worden verweten, er is toch op z'n minst sprake van een slechte presentatie als de werkelijke ontwikkelingen via de begroting van VRO moeten worden opgespoord. Bovendien is nu de kans op verdere bezuinigingen verder toegenomen: het onderdeel restauratiesubsidies is voor het oog weer flink gegroeid, en op de grootste posten kan het makkelijkste worden bezuinigd.

Noten

1. Het werkgelegenheidsaspect is het meest uitvoerig aan de orde geweest in de volgende publikaties:

- Th. Hilhorst, Het behoud van cultuur en werkgelegenheid, CRM, januari 1982.

- A. van Hooren en J. Schellevis, Economische aspecten van monumentenzorg, EIB, februari 1982.

- verschillende afleveringen van deze column.

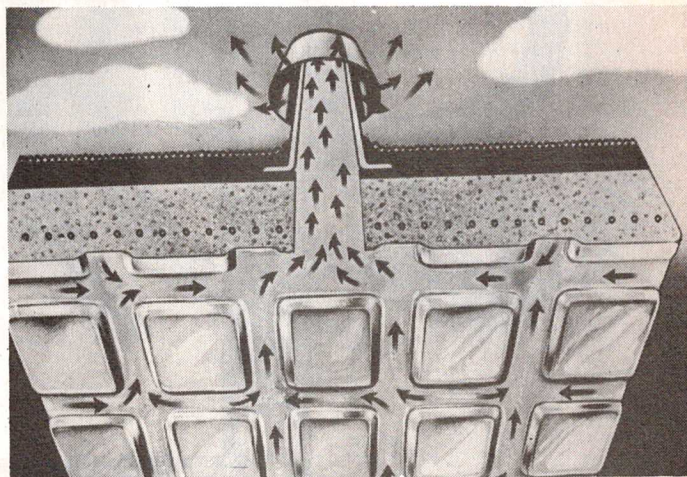
2. Trefpunt, juni 1982.

3. Dit gebeurde bij Koninklijk Besluit, 18 juni 1965: Besluit verfijning algemene uitkeringen monumenten.

6. A. van Hooren en J. Schellevis, Economische aspecten van de monumentenzorg, EIB, februari 1982.

VOCHT in platte daken

VERLEDEN TIJD MET TEKURAT!

Vocht in isolatie en dakbedekking van platte daken is een probleem waar tot voor kort geen afdoende oplossing voor bestond. Kostbare materialen werden toegepast, zonder optimaal resultaat. Nu is er echter TEKURAT, een uniek gepatenteerd isolatiemateriaal, dat definitief afrekenet met schade aan platte daken door vocht van binnenuit en een dampremmende laag overbodig maakt.

TEKURAT, geleverd in platen en rolbanen, zorgt voor de afvoer van dampspanning en vocht naar de atmosfeer. Zeker bij renovatie is TEKURAT dé oplossing. Direct over de oude daklaag aangebracht, zorgt TEKURAT dat vocht verdwijnt en de oude isolatie weer optimaal funktioneert. TEKURAT, al jaren in Duitsland en Engeland toegepast, garandeert vochtvrije en dus schadevrije daken. Bel of schrijf voor meer informatie of een persoonlijk bezoek.

nedteer

Postbus 2, 1110 AA Diemen. Telefoon 020-994701

Omcirkel 3733 op de inf.kaart